

Svanskogs kyrkogård

Fastighetsbeteckning: Svanskog Ed 1:1

Allmän beskrivning och historik

Svanskog socken ligger väster om Säffle, på gränsen mot Dalsland. Socknen är mycket kuperad med sjöar och tjärnar mellan bergshöjder och grusåsar. De tre Svansjöarna har gett trakten dess namn. Området runt Svanskogs kyrka var en utpräglad agrarbygd innan ett järnbruk anlades 1694. På 1800-talet ersattes järnhanteringen av trävaruproduktion. Tätorten Svaneholm domineras idag av brukets moderna verksbyggnader och egnahem från 1900-talets mitt och andra hälft.

Begravningsplatsen ligger i den norra delen av Svaneholm. Kyrkan och begravningsplatsen ligger ca 400 meter ifrån varandra, på varsin sida om vägen som går genom samhället. Kring kyrkan fanns tidigare en kyrkogård, men där finns idag endast ett fåtal gamla gravvårdar.

Begravningsplatsen gränsar i öster och söder mot åkrar och gården, i väster mot landsvägen, ett gärde och sjön Mellansvan. I norr finns ett område med skogsmark.

I texten används både benämningen kyrkogård och begravningsplats. Det senare är egentligen den korrekta benämningen eftersom den inte omger kyrkan. Dock omnämns den som kyrkogård i dagligt tal.

Befolkningsutveckling i Svanskogs socken

1805: 1405 invånare, 1874: 2574 invånare, 1895: 1896 invånare, 1920: 1439 invånare, 1960: 1688 invånare, 2000: 1120 invånare, 2022: 878 invånare

Gravskick och antal begravningar

På kyrkogården finns urngravar, kistgravar, minneslund, askgravplats och askgravlund. De senaste åren har 13 – 24 gravsättningar skett per år.

Kyrkogårdens historik

Kyrkplatsen i Svanskog mellan sjöarna Mellansvan och Östersvan är strategiskt vald, eftersom vattendragen förr var de viktigaste farlederna. Kyrkan är uppförd på 1730-talet och uppgifterna om föregångaren till den nuvarande kyrkan är få. Genom en medeltida dopfont bör dock en kyrka på platsen kunna hänföras till tidig medeltid. På en karta från 1698 finns den tidigare kyrkan avbildad, på ungefär samma plats som dagens kyrka. Kring den finns en kvadratisk kyrkogård markerad.

Kyrkogården runt kyrkan visade sig i början av 1800-talet vara trång och omöjlig att utvidga. Det sägs också att patron Lennart Uggla inte ville ha gravar nära herrgården som ligger intill kyrkan. En ny begravningsplats anlades därför ca 400 meter öster om kyrkan. Några smideskors från 1700-talet och en sten utan inskription vid kyrkväggen är de enda bevarade gravvårdarna på den gamla kyrkogården, som enligt kartan från 1788 var kvadratisk och till största del låg söder om kyrkan.

Den nya begravningsplatsen invigdes 1814 men det ska i början ha varit svårt att få sockenborna att acceptera den nya begravningsplatsen. Folk ska i hemlighet ha försökt begrava sina anhöriga på den gamla kyrkogården. Kyrkogårdsmuren, som lär ha uppförts av sten från muren kring den gamla kyrkogården, uppfördes på 1820- och 1830-talen och kyrkogårdsgrindar i smidesjärn sattes upp. Anledningen till att kyrkogårdsmuren inte blev klar tidigare var att sockenbor på grund av missväxtår hade fått söka arbete i Norge. Därmed saknades arbetskraft till att uppföra muren. Den nyanlagda kyrkogården kallades ibland för Edskyrkogården eller kyrkogården på Ed eftersom den anlades på Edsmyren.

I en inventarieförteckning från 1830 står det att varken den gamla eller nya kyrkogården har någon gravsten.

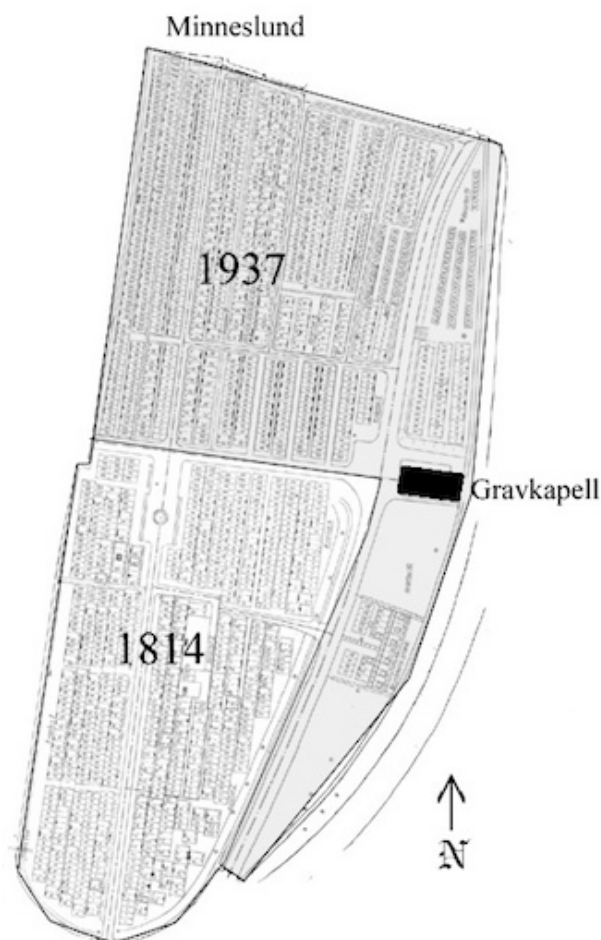
Karta från 1788 där den gamla kyrkogården kring kyrkan syns. Söder om kyrkan ligger Svaneholms herrgård. Karta från Lantmäteriet.

1838 byggdes en vintergrav mellan kvarter 1 och 4, på den plats där det idag finns en fontän. 1870 utvidgades begravningsplatsen. På 1880-talet ska alla kvarlevor av de begravda inne i kyrkan ha flyttats ut och begravts i nordvästra hörnet av den gamla kyrkogården.

Det ska länge bara ha funnits två gravstenar på den nya begravningsplatsen; den över talmannen Hans Jansson och L. M. Ugglas gravvård som står intill staketet på släkten Ugglas gravplats.

Begravningsplatsens västra del fylldes upp 1925 för att möjliggöra ytterligare begravingar. I en tidningsartikel från 1928 beskrivs begravningsplatsen på följande sätt: "Nu har en massa mer eller mindre dyrbara gravstenar rests över hela griftegården, som i prydighet och ordning dock lämnar mycket övrigt att önska".

1937 utvidgades begravningsplatsen åt norr och öster enligt ett förslag av länsarkitekt Conny Nyquist. Kyrkogården blev ungefär dubbelt så stor som tidigare. Marken till utvidgningen var en gåva från brukspatron John Brynteson. På 1940-talet skänkte församlingen kvarter 10 på kyrkogården till släkten Brynteson som önskade ett eget gravområde. Detta skedde som tack för den hjälp som församlingen fått av släkten bland annat vid utvidgningen av kyrkogården.

Efter kyrkogårdens invigning den 7/11 1937

Idag på kyrkogårdens jord

vi Herrens tjänare sett stiga
att till viloplats inviga

den med bön och med Guds
ord. Där bliver ljuvligt nu att
sova vid fågelsång och
blomsterdoft. Vad odödligt är
dock lever fastän höljet blir till
stoft.

– Amalia Nykvist

Värdig biskop, vi vill säga

vårt varma tack till Eder nu!
Än ett oförglömligt minne vi
i Svanskog äga ju.

Biskop Eklunds namn skall bliva
för alla Svanskogsbor kärt.

Tag ur djupet av vårt hjärta
ett tack för vad Ni gjort och lärt!

Amalia Nykvist avled några månader efter invigningen av den nya kyrkogårdsdelen och fick sin viloplats bredvid familjegraven på den äldre delen av kyrkogården.

Trädgårdsarkitekt Samuel Kaldén gjorde ritningarna till en renovering av kyrkogården på 1950-talet. Gräsmattor skulle iordningställas, några grusgångar läggas igen och ersättas med plattgångar i gräsmatta och grusgravar skulle planteras med gräs. På området från 1930-talet ville Kaldén ta bort sidohäckar för att få större sammanhängande gräsytor. Kaldén ville flytta vissa gravstenar för att åstadkomma raka rader. Kaldén gjorde även ett förslag för den gamla kyrkogården, där han föreslog att en stenmur skulle uppföras runt kyrkogården. Det genomfördes inte. Dock genomfördes hans förslag att iordningställa gräsmatta och att de gamla smideskorsen skulle renoveras och ställas upp utanför kyrkan. Ett gravkapell uppfördes på 1950-talet i öster på begravningsplatsen.

Strax intill kyrkan restes 1961 en minnessten över den kände bildhuggaren Isac Schullström som kom från trakten. Han dog 1778 och är begravd på gamla kyrkogården.

Minneslunden är ritad 1977 av Säfles dåvarande stadsträdgårdsmästare J. Wolter.

Askgravplatserna tillkom 2008 och kompletterades 2025. En askgravlund tillkom även den 2025.

Begravningsplatsen idag

Begravningsplatsen har en avlång form med nordsydlig sträckning. Marken sluttar något mot väster. Parkeringsplats finns utanför det nordöstra hörnet av begravningsplatsen, där också en personal- och ekonomibyggnad finns.

Begravningsplatsen omgärdas av sten- och stödmurar av olika ålder. I sydväst växer en hög syrenhäck på stödmuren och avgränsar kyrkogården från vägen som går förbi strax utanför. En mur längs kvarter 2 och 4 visar var begravningsplatsens tidigare yttre gräns gick. Idag ligger askgravplatsen och kvarter 10 öster om denna äldre stenmur, och avgränsas i sin tur mot omgivningen av en yngre stöd- och stenmur.

Det finns tre ingångar till begravningsplatsen: en i det nordöstra hörnet och två i söder. Vid alla ingångar finns svartmålade smidesgrindar. Vid två av ingångarna finns murade grindstolpar med lyktor på. På grinden i nordost finns inskriptionen "G. Eld 1939". Troligtvis är det Gustaf Eld, som ligger begravd på begravningsplatsen, som har tillverkat grinden.

Begravningsplatsens huvudgångar är grusbelagda och raka. Plattgångar finns i några av kvarteren och skiffergångar leder in till minneslunden.

Kvarter

Begravningsplatsen är indelad i 11 kvarter, en askgravplats, en askgravlund och en minneslund. Få av kvarteren har en tydlig karaktär som skiljer dem från de andra. I de flesta kvarter finns gravvårdar från olika tider. Också på de äldsta delarna på begravningsplatsen finns nytillkomna gravvårdar.

Kvarter 1 ligger i begravningsplatsens sydvästra hörn och sträcker sig norrut. I kvarterets norra del ligger den något ovanligt utformade gravvården över Hans Janson, med smidesstaket och en

obeliskliknande, men låg och knubbig gravsten. I kvarteret finns gravstenar från tidigt 1900-tal och fram till idag. En gravvård med högt lokalhistoriskt värde är rest över de tre män som 1936 omkom i den största olycka som skett på Svaneholms bruk, vilket inskriptionen på gravvården berättar om. Hela Svanskog deltog då i begravningen.

Kvarter 2 ligger i begravningsplatsens sydöstra hörn. I kvarteret finns enstaka gravvårdar från 1800-talets andra hälft, men flera från tidigt 1900-tal och fram till idag.

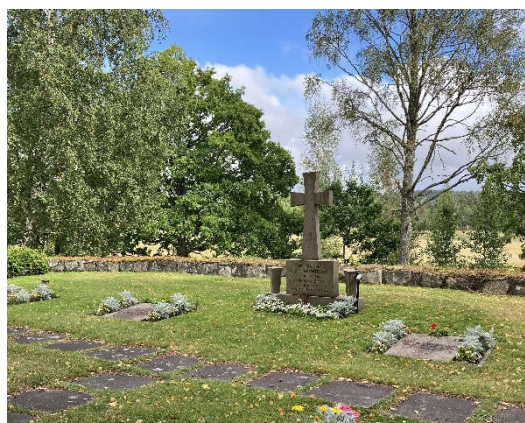
I kvarter 3 utmärker sig släkten Ugglas gravvård från tidigt 1800-tal, som omgärdas av ett stort gjutjärnsstaket. Här finns också en liten, liggande gravsten över "Alfred Anderssons Barn Olof, Doris, Ingegerd, Anders. Hemkallade under tiden 1-10/7 1899." Barnen dog i difteri. Vidare finns här några gravvårdar från 1800-talet och flera högresta gravvårdar från tidigt 1900-tal.

Kvarter 4 är ett nästintill kvadratisk kvarter som ligger mitt på begravningsplatsen. Här finns många låga breda stenar från 1930-talet och framåt, samt ett fåtal äldre.

Kvarter 5-9 är tillkomna 1937 och utformade enligt tidens kyrkogårdsideal med gravvårdar i raka rader och rygghäckar i några av kvarteren. Gravstenarna är homogent utformade, breda och låga. Tallar växer i området. I kvarter 5 och 7 finns de före detta allmänningarna med små, enkelt utformade gravstenar. Större gravstenar har tillkommit i senare tid, då uppdelningen mellan allmänna och köpta gravar försvann. Karaktären av allmänning finns dock kvar till viss del och bör bevaras.

I kvarter 8 och 9 finns urngravområden där gravstenar från 1990-talet och senare står tätt.

Kvarter 10 ligger söder om gravkapellet och något avskilt från övriga kvarter. Det är ett litet, nästan kvadratisk kvarter med låg berberishäck på två sidor och plattgång inne i kvarteret. Kvarteret är kanske det som många associerar med Svanskogs kyrkogård. Kvarteret skänktes på 1940-talet från församlingen till släkten Brynteson. John Brynteson var känd som "Guldkungen" efter att ha blivit en av Europas rikaste män genom guldfyndigheter i Alaska. "Guldkungens" gravvård är formad som ett stående kors och är centralt placerad i kvarteret. Övriga gravstenar i kvarteret är liggande och har homogen utformning. I kvarteret finns flera titlar, bland annat brukspatron, bruksägare, pälsdjursuppfödare och disponent, som

berättar om släktens betydelse och verksamheter i bygden.

Kvarter 11 är ett långsmalt kvarter i nordost på begravningsplatsen. Här finns gravvårdar från sent 1900-tal till idag.

Askgravplatsen ligger söder om kvarter 10. De första gravsättningarna här skedde 2008. Platsen är utformad med fyra cirkelformade planteringar med stenram runt. På stenramarna finns metallplattor med namn och levnadsår inskrivet.

Minneslunden, som invigdes på 1990-talet, ligger i det nordvästra hörnet på begravningsplatsen och avskiljs från omgivningen av en halvcirkelformad plantering med rhododendron åt öster och häck mot vägen i väster. In till minneslunden leder skiffergångar och kring den går en grusad gång. I mitten finns en cirkelformad plats med en fontän och runt den finns bänkar, planteringar, armaturer och ljus- och blomsterhållare.

Något om John "Guldkungen" Brynteson och Svanskog

För samhället Svaneholm har John Brynteson haft stor betydelse. På kyrkogården har släkten Brynteson ett eget gravkvarter.

John Brynteson föddes 1871 i ett fattigt hem i Ärtemark, Dalsland och emigrerade till Amerika 1887. Efter att ha arbetat i flera år som bland annat skogarbetare och gruvarbetare begav han sig till Alaska för att leta guld. Tillsammans med två andra skandinaver fann han stora guldfyndigheter som gjorde att Brynteson när han 1906 återvände till Sverige var en av Europas rikaste män. Männen blev kända som The Three Lucky Swedes och Brynteson fick namnet Guldkungen.

När familjen återvände till Sverige nekades Brynteson att köpa herrgården Baldersnäs i sina gamla hemtrakter. I stället köpte familjen Svaneholms herrgård och Svaneholms bruk. Bruket med ett 40-tal anställda var nedgången, men fick nytt liv med Brynteson som ägare. Bruket hade som mest över 500 anställda vid 1900-talets mitt. Kring bruket växte ett modernt samhälle fram. Även intilliggande socknar påverkades av Bryntesons investeringar. Han köpte bland annat kvarn, såg och snickerifabrik i Sillingeby i Långserud vilket skapade arbetstillfällen där. Brynteson startade Svaneholms silverrävfarm 1929, som blev en av Sveriges största pälsdjursfärmar.

Brynteson skänkte marken till kyrkogårdens utvidgning på 1930-talet. Sedan 1940-talet har släkten ett eget kvarter på kyrkogården. "Guldkungens" gravvård har formen av ett kors och är centralt placerad i kvarteret. Övriga gravstenar är liggande och har homogen utformning. Flera titlar finns, bland annat brukspatron, bruksägare, pälsdjursuppfödare och disponent, som berättar om släktens betydelse och verksamheter i bygden.

Inskriptioner och titlar

På kyrkogården finns gravstenar med inskriptioner som berättar om Svaneholm som bruksort. En sten är rest över tre män som dog i en olycka på bruket 1936, om vilket inskriptionen berättar. I kvarter 10 som tillhör släkten Brynteson finns bland annat titlarna bruksägare, brukspatron och disponent.

På kyrkogården finns också inskriptioner som berättar om emigrationen till Amerika, som titeln svenskamerikanaren och inskriptionen "A sleep in Jesus. Rest in peace."

Här finns också gravvårdar med bibel- och psalmcitrat, samt hänvisningar till psalmer.

Äldre kyrkogården

Fyra smideskors från 1700-talet och en sten utan inskription står utanför kyrkan på den gamla kyrkogården. Smideskorsen står söder om kyrkan och inte på sina ursprungliga platser. Stenen utan inskription sägs vara rest över två prästbarn, men enligt en annan källa är den rest över bonden Jon Olsson från Norra Skarbol.

En minnessten över bildhuggaren Isak Schullström restes 1961 utanför kyrkan.

Grönt kulturarv

Träd

Begravningsplatsen har inte någon egentlig trädkrans, även om det finns många träd i utkanterna. Längs med östra gränsen på kyrkogårdens äldre del växer vårtbjörk och skogstall, och i utkanten av 1937 års utvidgning finns ask, skogstall och ask. På utvidgningen finns också stora grupper med skogstall inne på området. Genom den äldre delen löper en allé med hamlade parklindar. På begravningsplatsen växer även parvis placerade hästkastanjer och grupper med vårtbjörk. Det finns också solitärt placerad gran, oxel och skogsek.

Häckar och buskar

Utmed ett stycke av stödmuren i väster är en syrenhäck planterad på den äldre delen av begravningsplatsen. Kvarters- eller familjegravhäckar förekommer inte, förutom en berberishäck kring kvarter 10. I kvarter 5–7 finns låga rygghäckar av svartaronia.

I minneslunden och den nya askgravlunden finns en björkspirehäck i väster.

Övrigt växtmaterial

Kyrkogården präglas främst av öppna gräsytor som bryts upp av ett fåtal gångar och enstaka grusgravar. I gräsyterna växer blåklocka, lungört, gullviva, prästkrage, scilla, liljekonvalj och kungsängslilja.

På en del gravplatser växer torpväxter som kärleksört, funkia, daglilja, bergklint och akleja. På några gravplatser förekommer även växter som hämtats från naturen, exempelvis blåsippa och prästkraze.

Byggnader

Den enda byggnaden på kyrkogården är gravkapellet. Detta ritades av länsarkitekt Conny Nyqvist och uppfördes på 1950-talet. Byggnaden har en hög spritputsad källare och fasader täckta med brunmålade spån. Taket är täckt med skiffer. De spröjsade fönsterbågarna är vitmålade. Utanför kapellet finns en liten grusad plats.

Utanför begravningsplatsen i norr ligger en personal- och ekonomibyggnad, uppförd på 1980-talet.

Kyrkan som ligger några hundra meter väster om begravningsplatsen är uppförd i timmer på 1730-talet och har en korsformad plan och torn i väster. Fasaderna täcks av faluröda spån och sadeltaket av skiffer. Fasaderna genombryts av vitmålade rundbågiga fönster.

Kyrkogårdsmuren

Svanskogs kyrkogård omges av kallmurad sten- och stödmur av varierande ålder, typ och material.

Muren inventerades 2015 inom ramen för stiftsprojektet "Stenmursprojektet i Karlstads stift", och dokumentationen finns i Säfte pastorats ägo.

Övrigt

Längs häcken i kvarter 1 står en rad gravstenar som har flyttats dit. De flesta av dessa gravstenar är från tidigt 1900-tal av vanliga modeller.

Mellan kvarter 1 och 4 breddar sig grusgången och bildar en plats med en murad springbrunn. Här stod tidigare en vintergrav.

Sammanfattning av kyrkogårdens karaktär

Svanskogs begravningsplats från tidigt 1800-tal ligger fristående från kyrkan och är en sammanhållen enhet utan stora höjdskillnader. Det går tydligt att se vilka delar som är tillkomna vid utvidgningen på 1930-talet och vilka delar som är äldre. I de äldre kvarteren i söder finns många högresta gravvårdar, typiska för tiden kring förra sekelskiftet. I norr karaktäriseras begravningsplatsen av höga tallar som växer på platsen och av kvarter som är typiska för andra hälften av 1900-talet med raka rader och breda, låga gravstenar. Flera av de lokalhistoriskt intressanta gravvårdarna har koppling till bruket. Ett kvarter tillhör slkten Brynteson, med brukspatron John Bryntesons gravvård centralt placerad. En gravvård som väcker känslor är den över de tre män som omkom i den största olycka som skett på bruket,

vilket inskriptionen på gravvården berättar om. De före detta allmänna gravkvarteren går fortfarande att avläsa genom flera bevarade små gravstenar.

Lagskydd

Begravningsplatsen är tillkommen före 1940 och skyddas därmed av kulturmiljölagens 4 kapitel §11–15. Där står bland annat följande:

I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen.

- 1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,*
- 2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad, fast anordning eller vegetation, eller*
- 3. för att ändra medveten gestaltning av vegetationen.*

Vid frågor kring förändringar och tillstånd kontakta Länsstyrelsen Värmland.

ATT SÄRSKILT TÄNKA PÅ I FÖRVALTNING OCH ANVÄNDNING AV KYRKOGRÅDEN

Viktigt för helheten

- Stenmuren som omger kyrkogården är ett viktigt arkitektoniskt element och avgränsar kyrkogården både fysiskt och symboliskt från omgivningen. Stenmuren ska bevaras. Muren inventerades 2015 inom ramen för stiftsprojektet Stenmursprojektet i Karlstads stift. Skötselråden i dokumentet bör följas.
- Ingångarna och grindarna till kyrkogården. Smedens inskription på grinden i norr.
- Kyrkogårdens gångar ska ha bevarad sträckning och beläggning. Gången från ingången i söder som går norrut mot nyare delen av begravningsplatsen är en viktig huvudaxel på begravningsplatsen.
- Platsbildningen med fontänen och sittbänkar mellan kvarter 1 och 4 är ett arkitektoniskt inslag på begravningsplatsen.
- De få grusgravar som finns kvar på begravningsplatsen är en liten del av alla som tidigare har funnits. Dessa bör bevaras för att ge en ledtråd om hur begravningsplatsen tidigare sett ut samt för att berätta om en tidigare mycket vanlig gravvårdstyp.
- Mycket värdefulla gravanordningar, som är i pastoratets ägo, får inte avlägsnas från befintlig plats, ändras eller återupplåtas.
- Värdefulla gravanordningar, som är i pastoratets ägo, bör bevaras och inte avlägsnas från befintlig plats. När en gravanordning som klassats som värdefull är/blir återlämnad kan gravvården/gravplatsen återanvändas. Återupplåtelse bör ske utifrån vad som bedöms lämpligt i varje enskilt fall. En ny gravrättsinnehavare kan då exempelvis slipa ned inskriptioner och förse gravvården med nya. En annan möjlighet är att man vänder på gravvården och gör en ny inskription. På så vis bevaras inskriptionen till eftervärlden. I vissa fall kan originalgravvården lämnas orörd och en ny liggande sten tillföras. Återanvända gravvårdar kan förse med en recyclingsymbol för att redovisa förändringen och för att uppmärksamma eventuell inskription på baksidan. Värdefulla gravanordningar kan även vara möjliga att återanvända som askgravlund.

Observera: För att få ta bort gravvårdar på kyrkogården krävs idag tillstånd från Länsstyrelsen. Detta gäller alla gravvårdar, d.v.s. även de som inte bedömts som värdefulla eller mycket värdefulla i denna bevarandeplan.

Viktigt för de olika delarna

- Kvarteren 1–4: De historiska lagren av gravkultur från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. De representeras genom högresta gravstenar, grus- och ramgravar samt av gravvårdar omgärdade av staket.
- Kvarteren 5 och 7: Karaktären av allmänning med små, enkelt utformade gravvårdarna som står i tydlig tidsordning har socialhistoriskt värde i kontrast till kyrkogårdens kvarter med köpta gravar.
- Kvarteren 6–9: De tidstypiska raka raderna med rygghäckar och breda låga gravstenar. Nya gravvårdar bör anpassas till miljön.
- Kvarter 10 har en speciell historia och utformning. Dess uppbyggnad med liggande gravstenar med samma sorts utformning kring den centralt placerade gravvården över "Guldkungen".

Grönt kulturarv

- Trädvårdsplanen ska följas. Trädbeståndet har miljöskapande värden och ska därför i möjligaste mån bevaras.
- Allén med tuktade lindar som leder från ingången till begravningsplatsen i söder är ett viktigt arkitektoniskt inslag på begravningsplatsen.
- Kring kvarter 10 växer en häck som avgränsar kvarteret från övriga begravningsplatsen och skapar rumslighet.
- Det naturliga beståndet av tall och björk ger karaktär åt den nyare delen av begravningsplatsen.
- Rygghäckarna i kvarter 5–7 är tidstypiska och viktiga rumsliga element.
- Torpväxter på gravplatser bör bevaras.
- Växter som hämtats från naturen och planterats på gravplatser bör bevaras, men hållas efter för att minska spridning.

Övrigt

- De gravvårdar och minnesstenar som står på gamla kyrkogården: smideskors, minnesstenen över Isak Schullström och minnesstenen utan inskription.

Svanskog kyrkogård – mycket värdefulla gravvårdar

Gravnummer: Smideskors 1*

Tillkomstår: 1829

Urvalskriterier: Smideskors av hög ålder

Karaktäristik: Ringkors med fyra vindflöjlar och hängande löv. Inskription med årtal och initialer.

Inskription:

KOD I TÄNGELSBY FÖD 1794 D 24 DEC DÖD 1843 D
29 SEPT
(Katarina Olsdotter)

Baksida numera är nästintill oläslig men skulle kunna
vara JS I T FÖD ÅR 1756 dän 16 Januari DÖD D 12/4 ÅR
1829.

(Inskriptionen skulle kunna syfta på Katarina
Olsdotters svärfar Erik Johansson)

Gravnummer: Smideskors 2*

Tillkomstår: troligtvis 1780–1810-tal

Urvalskriterier: Smideskors av hög ålder

Karaktäristik: Ringkors med en vindflöjel med
inskrift med årtal och initialer.

Inskription:

MOD xx AD xx

NJS SPD 1806

1783

ONS AKPD

1789 1810

På baksida ANS

(NJS står för Nils Jonsson i Södra Hedane. ONS står
för Nils son Olof Nilsson och AKPD för dennes hustru
Anna Katarina Persdotter. ANS på baksidan står för

Nils son Anders Nilsson och SPD för dennes hustru Stina Persdotter)

Gravnummer: Smideskors 3*

Tillkomstår: troligtvis 1770-tal

Urvalskriterier: Smideskors av hög ålder

Karaktäristik: Ringkors med hängande löv, andra fina detaljer och en vindflöjel med inskription på med initialer och årtal.

Inskription:

APD BYN 1854

AGS 1776

BAD 1782

IAD 1789

(AGS står för Anders Gulliksson i Leverheden och BAD för hans andra hustru Britta Andersdotter. IAD var Anders dotter Ingegerd Andersdotter.)

Gravnummer: Smideskors 4*

Tillkomstår: 1829?

Urvalskriterier: Smideskors av hög ålder

Karaktäristik: Ringkors med hängande löv och sex "flaggor" med inskriptioner på, alla "n" är felvända.

Inskription övre vimpel: HÄR UNDER VILAR
HEMMANSÄGAREN JAN NILSON Född IN 1798 Död d 30 xx
1853

Baksida: Anna Ericson i Slirud Född den 28 x 1808 Död den
xxx 183x

Inskription nedre vimpel: NIS I SLIRUD född ÅR 1760 d 30
Sxx Död den 28 AUGUSTI 1831 (NIS syftar troligen på Jans
far Nils Jansson.)

Gravnummer: 11 01 4

Tillkomstår: 1950-tal

Urvalskriterier: Inskription – titel och Ortsnamn, enhetlig grusgrav.

Karaktäristik: Grusgrav i röd granit med ram och gravvård i ett. Dekor med pelare och kors mm, textband.

Inskription: Hemmansägare Frans Oskar Stake Bollsbyn 1866 – 1936 Hustrun Hilma 1873 – 1955

Gravnummer: 11 01 11

Tillkomstår: 1931

Urvalskriterier: Inskription – titel och Ortsnamn, symbol – urna.

Karaktäristik: Medelhög gravvård i svart diabas med schablondekor och spetsig topp med akroterier. 20-talsklassicism.

Inskription: Hemmansägaren Karl Olsson Källtegen * 23/5 1861 † 1/3 1932 Hustrun Anna * 17/2 1870 † 6/10 1931 Dottern Signe * 20/9 1903 † 26/8 1906

Gravnummer: 11 01 58*

Tillkomstår: 1912

Urvalskriterier: Inskription – Ortsnamn och sentens

Karaktäristik: Högräst gravvård i diabas med spetsig topp och schablondekor på basen, tidstypisk.

Inskription: Här vila A.G. Petersson * 11/2 1832 † 28/1 1912 och hans maka Kajsa * 10/7 1866 † 20/7 1907 samt sonen A.A. Andersson * 3/5 1876 † 3/1 1913 från Kåled en gård av kärlek och saknad

Gravnummer: 11 01 67

Tillkomstår: 1895/1900

Urvalskriterier: Inskription – titel, Ortsnamn och bibelcitat, tidstypisk.

Karaktäristik: Högre rest gravvård i diabas med spetsig topp och sentens på basen.

Inskription: Hemmansägaren Lars G. Larsson Remmesnäs * 2/12 1821 † 24/11 1895 Hustrun Anna Lisa Johansdr. * 25/2 1825 † 1/12 1900 Kristus mitt lif, döden min vinning

Gravnummer: 11 01 69*

Tillkomstår: 1936

Urvalskriterier: Lokalhistoriskt värde, inskription

Karaktäristik: Högt stående sten med tempelform med polerade kolonner och triangelformat överparti. Dekor av ett likarmat kors.

Inskription: Här vila Gustav Johansson *3/1 1881, Erik Stefansson *30/11 1908, Gustav Stefansson *29/2 1880. Omkomna genom olyckshändelse den 25 november 1936. Vården restes av arbetskamrater, arbetsgivare, vänner och anhöriga.

(Olyckan var en sprängningsolycka på Svaneholms bruk.)

Gravnummer: 11 01 109*

Tillkomstår: 1932

Urvalskriterier: Inskription – Ortsnamn och sentens, upplevelsevärde.

Karaktäristik: Liten gravvård i diabas med spetsig topp.

Inskription: Thor Göransson Hallanda * 1920 † 1932 Gömd men icke glömd

Gravnummer: 11 01 113*

Tillkomstår: 1931

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn (gammal stavning), symbol – kors och eklöv

Karaktäristik: Medelhög gravvård med i diabas med bruten topp och schablondekor.

Inskription: Sonen Ernst Holger Svensson * 8/4 1913 † 21/2 1931 Bolsbyn

Gravnummer: 11 01 156*

Tillkomstår: 1904

Urvalskriterier: Inskription – titel, ortnamn och engelsk sentens, tidstypisk

Karaktäristik: Stående sten, hög och smal, på sockel och med spetsig topp. Överst dekor med en kruk med träd i. Nederst på framsidan dekor med bladrankor.

Inskription: Muraren Anders Nilsson Svanbom från Sund *22/1 1832 † 9/2 1904. A sleep in Jesus Rest in peace. Stenen rest af son & syskonbarn.

Gravnummer: 11 01 161*

Tillkomstår: 1893/1908

Urvalskriterier: Inskription – titel och ortsnamn

Karaktäristik: Medelhög gravvård i diabas med spetsig topp och schablondekor, tidstypisk

Inskription: Mjölaren Erik Andersson Hugnerud *1821 3/11 † 1908 11/10 hustrun Maria Jonsdotter *1822 6/11 †1893 27/5

Gravnummer: 11 01 184*

Tillkomstår: 1920–1930-tal

Urvalskriterier: Inskription – titel och bibelcitats, tidstypisk

Karaktäristik: Högre gravvård i diabas med schablondkor.

Inskription: Hemmansägaren Nils F Noaksson *20/2 1851 †15/5 1934 Hustrun Gustava Noaksson *5/1 1857 †22/1 1928 Saliga äro de som i herren dö. Familjegrav.

Gravnummer: 11 01 225*

Tillkomstår: 1902/1904

Urvalskriterier: Inskription – titel och ortsnamn (gammal stavning), tidstypisk

Karaktäristik: Medelhög gravvård i diabas med spetsig topp och förgylld inskription.

Inskription: Häradsdomare Nils Stake 1823 – 1902 H. H. Anna Stina 1829 – 1904 Kjälltegen

Gravnummer: 11 01 235

Tillkomstår: 1899

Urvalskriterier: Inskription – titel, ortsnamn och sentens, tidstypisk

Karaktäristik: Högre gravvård i diabas med spetsig topp och schablondkor.

Inskription: Trädgårdsmästaren Sven Paulsson fr. södra Skarbol * 4/9 1824, † 21/12 1899 Hustrun Kristina Charlotta Jonasdatter * 16/10 1837, † 7/9 1896 Hvile i frid.

Gravnummer: 11 01 239*

Tillkomstår: ca 1905

Urvalskriterier: Material – smidesstaket, personhistoriskt värde, ovanlig form

Karaktäristik: Grusgrav med smidesstaket och en stående sten med ovanlig form. En av de mest påkostade, utmärkande gravvårdarna på kyrkogården.

Inskription: Hans Jansson född 7 januari 1792 död 1 februari 1854 dottern Betty *1836 †1905

Hans Jansson var talman för bondeståndet i riksdagen.

Gravnummer: 11 02 09

Tillkomstår: 1952

Urvalskriterier: Inskription – titlar (varav en kvinnlig) och Ortsnamn, tidstypisk

Karaktäristik: Så kallad portföljsten i diabas med spetsig topp och akroterier.

Inskription: Målarmästaren A. G. Danielson * 1859 † 1952 Hans maka lärarinnan Olivia född Ledin * 1876 † 1910 Ågårde

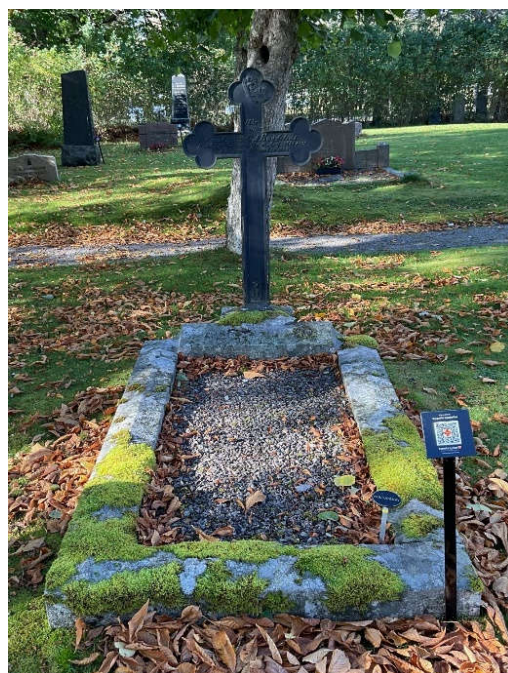
Gravnummer: 11 02 12 A*

Tillkomstår: ca 1850-tal

Urvalskriterier: Material – gjutjärn, inskription – ortsnamn och psalmcitat.

Karaktäristik: Grusgrav med stående gjutjärnskors med inskriptioner och dekor på båda sidor.

Inskription: Här hvilar Fru Augusta C. A. Sundelius. Född i Flensburg den 10 Augustii 1831. Död den x December 1855
Ack hur sällt, att hafva lefvat! Ack hur skönt att kunna Dö!
Tiden, lik en stormig Sjö bakom den, som seglen refvat
Brusar fjerran mer och mer, Då jag himlastranden ser.

Gravnummer: 11 02 27 A

Tillkomstår: 1920-tal

Urvalskriterier: Tidstypisk, inskription – titel, symbol – oljelampa

Karaktäristik: Stående, hög och smal sten som flankeras av kolonner med korsprydda kapitäl bär ett grovhugget överparti. Dekor av en oljelampa.

Inskription: Hemmansägaren Anders Igel Hugnerud *1862 †1922 Hustrun Lovisa *1861 †1937.

Gravnummer: 11 02 28*

Tillkomstår: 1920-tal

Urvalskriterier: Inskription – syskongrav, Ortsnamn och psalmhänvisning (evangeliska fosterlandsstiftelsens sångbok), upplevelsevärde.

Karaktäristik: Kors i diabas med inskription på basen.

Inskription: Syskonen Karl Johan Evelina Edla Gustava Nilsson N:ra Skarbol Sionst. N: o 379

Gravnummer: 11 02 29*

Tillkomstår: 1907/1908

Urvalskriterier: Inskription – titel och Ortsnamn (gammal stavning), tidstypisk

Karaktäristik: Medelhög gravvård i diabas med rundad topp och schablondekor i form av ett stort kors med inskription.

Inskription: Hemmansegaren August Andersson Rållsbyn * den 24/4 1832 † den 9/3 1907 Hustrun Gustava Olsdotter * den 8/10 1841 † den 1/7 1908

Gravnummer: 11 02 40*

Tillkomstår: 1910-tal

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn och bibelhänvisning, tidstypisk.

Karaktäristik: Medelhög gravvård i diabas med spetsig topp och schablondekor.

Inskription: Noak Johannesson Rolfsbyn* d. 5/8 1844 † d. 8/6 1914 Hustrun Stina Kajsa * d. 20/10 1848 † d. 13/3 1917 Rom. 4.7

Gravnummer: 11 02 45*

Tillkomstår: 1910-tal

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn (gammal stavning), symbol – ankare och kors samt uppstigande sol, tidstypisk

Karaktäristik: Högre gravvård i diabas med spetsig topp och schablondekor.

Inskription: Anders Magnusson Fintorp * 25/3 1846 † 9/4 1914 Hustrun Stina Kajsa * 21/11 1844 † 17/10 1916

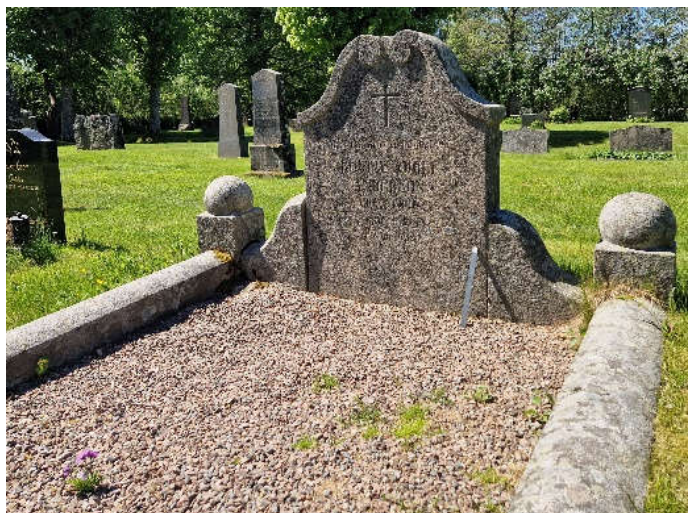
Gravnummer: 11 02 50*

Tillkomstår: 1924

Urvalskriterier: Inskription – titel, ortsnamn och psalmhänvisning, helhetsgestaltad grusgrav.

Karaktäristik: Grusgrav med ram och gravvård i granit. Gravvården har en bågformad topp. Ramen har klot i hörnen.

Inskription: Till minne av handlanden Gustaf Adolf Andersson Hugnerud * 1860 † 1924 ps. 452

Gravnummer: 11 02 62*

Tillkomstår: 1920-tal

Urvalskriterier: Tidstypisk, symbol – duva och kors, inskription – titel och ortsnamn

Karaktäristik: Stående, hög och smal sten. Dekor med en duva och ett strålande kors.

Inskription: Kyrkovärden Anders Noakssons N. Skarbol Familjegrav.

Gravnummer: 11 02 113

Tillkomstår: 1935

Urvalskriterier: Tidstypisk, inskription – ortsnamn

Karaktäristik: Stående gravvård i diabas med schablondekor i form av blommor och linjer. Förgylld text.

Inskription: Hustrun Signe Elvida Reuter från Skarbol *18/2 1898 †20/1 1935.

Gravnummer: 11 03 5

Tillkomstår: 1911

Urvalskriterier: Inskription – psalmcitat (Svenska missionsförbundets sångbok), tidstypisk

Karaktäristik: Högrest gravvård i diabas med spetsig topp och schablondekor.

Inskription: Carl Vennberg * 1858 † 1911 Makan Matilda * 1855 † 1948 I den stad, där ingen gråter. Och där ingen död man ser. Vi hos Jesus skola mötas För att aldrig skiljas mer.

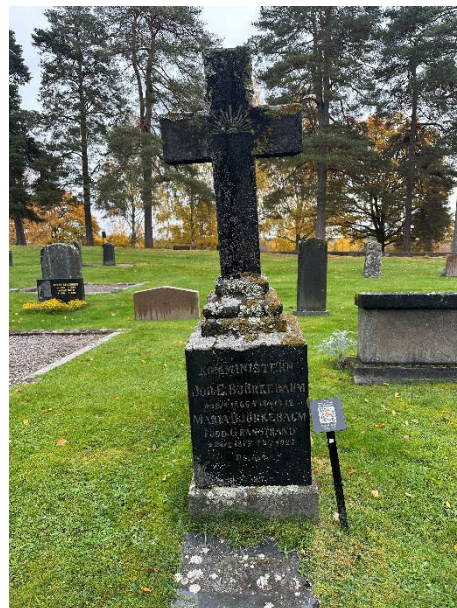
Gravnummer: 11 03 25*

Tillkomstår: 1932

Urvalskriterier: Inskription – titel och psalmhänvisning, upplevelsevärde

Karaktäristik: Kors i diabas med inskription på basen.

Inskription: Komministern Joh. E. Björkebaum * 15/9 1866
† 18/4 1932 Maria Björkebaum född Granstrand * 26/2
1877 † 2/7 1927 P.s. 669

Gravnummer: 11 03 28*

Tillkomstår: 1915

Urvalskriterier: Miljöskapande värde, lokalhistoria, ovanlig utformning

Karaktäristik Stående, hög och smal sten på sockel och mellansockel samt med utskjutande överparti. Förgylld text.

Inskription: Fru Karolina Forsberg Född den 8 febr. 1837 Död den 17 april 1915. Dottern Albertina Född den 28 april 1865 Död den 8 dec. 1941.

Karolina Forsberg var svärmor till Guldungen John Brynteson.

Gravnummer: 11 03 33*

Tillkomstår: 1923/1932

Urvalskriterier: Inskription – titel och orsnamn.

Karaktäristik: Högräst gravvård i diabas med spetsig topp och schablondekor, textband

Inskription: Nämndemannen N. G. Andersson Gaterud
1846 – 1932 Hustrun Kristina 1844 – 1923

Gravnummer: 11 03 36

Tillkomstår: 1920–30-tal

Urvalskriterier: Inskription – titel, Ortsnamn och sentens, grusgrav

Karaktäristik: Bautasten i granit med finhuggen inskriptionsyta och förgylld text.

Inskription: Handlanden Simon Andersson Hallanda * 5/10 1870 † 20/9 1932 Hans hustru Ida Andersson f. Olsson * 27/5 1871 † 1/7 1924 Makarna Lovisa * 9/3 1838 † 25/1 1897 och Gustav Olsson * 15/3 1838 † 14/2 1908 Återseendets hopp lyser över griften

Gravnummer: 11 03 47

Tillkomstår: 1926

Urvalskriterier: Inskription – titel och Ortsnamn, ovanlig

Karaktäristik: Högre st gravvård i diabas med rundad topp och schablondekor. Förgylld inskription.

Inskription: Hemmansägaren A. W. Olssons Stålsbyn Familjegrav

Gravnummer: 11 03 57*

Tillkomstår: ca 1899

Urvalskriterier: Inskription – berättande, socialhistoriskt värde (berättar om difterins dödlighet), bibeltext och hänvisning.

Karaktäristik: Liten, liggande gravsten i form av en öppen bok, över fyra unga syskon.

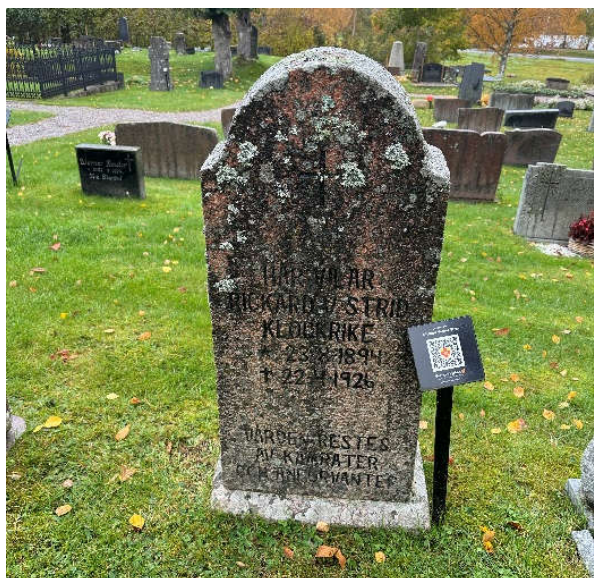
Inskription: Alfred Anderssons Barn Olof, Doris, Ingegerd, Anders. Hemkallade under tiden 1–10/7 1899. Låten barnen komma till mig. Mark. 10 Kap. 14.

Gravnummer: 11 03 61*

Tillkomstår: 1820, staket senare 1800-tal

Urvalskriterier: Hög ålder, material – gjutjärn och kalksten, lokalhistoriskt värde, ovanlig utformning

Karaktäristik: Den största och mest iögonfallande gravvården på kyrkogården. Gjutjärnsstaket och stående sten med inskriptionen Lennart Mags Ugglå
Född d 26 dec 1777 Död d 29 febr 1820.

Gravnummer: 11 04 34*

Tillkomstår: trol. 1926

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn och berättande.

Karaktäristik: Medelhög gravvård i röd granit med rundad topp och svart försänkt inskription.

Inskription: Här vilar Rickard V Strid Klockrike *
23-8-1894 † 22-4-1926 Vården restes av
kamrater och anförvanter

Gravnummer: 11 04 84*

Tillkomstår: 1904

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn och bibelcitrat

Karaktäristik: Medelhög gravvård i diabas med spetsig topp och schablondekor, tidstypisk.

Inskription: Hustrun Karolina Dalgren född Johansson
Fr. Svaneholm *29/4 1846 † 7/5 1904 Saliga äro de
döda som i Herranom dö

Gravnummer: Gravplatser: 11 05 68*, 69*, 75*, 76, 79*, 88*, 90*, 96*, 103*, 104*

Tillkomstår: 1949–1963

Urvalskriterier: Socialhistoriskt och miljöskapande värde

Karaktäristik: Grupp av gravvårdar på den f d allmänningen. De är alla små och typiska för gravvårdar i allmänna kvarter. Tillsammans bidrar de till att bevara allmänningens karaktär och berättar om den sociala indelningen som fanns på kyrkogårdarna förr.

Gravnummer: 11 06 92–93

Tillkomstår: 1966

Urvalskriterier: Tidstypisk, inskription – titel och ortsnamn

Karaktäristik: Stående, bred och låg gravsten i svart granit med ett förhöjt parti till vänster. Dekor med ett strålande kors och blommor.

Inskription: El.-montör Herman Gustafsson *1904 †1966 Hustrun Astrid *1915 †1981 N:a Skarbol.

Gravnummer: 11 07 4*

Tillkomstår: 1940-tal

Urvalskriterier: Tidstypisk, inskription – titel och ortsnamn

Karaktäristik: Stående gravsten i röd granit. Stenen har tempelform med fristående, räfflade kolonner. Framför stenen finns stenplattor i marken.

Inskription: Hemmansägaren Lars Hildor Olsson *22/11 1871 † 6/1 1946 Hustrun Josefina Olsson *15/7 1875 †22/6 1935 Bollsbyn.

Gravnummer: 11 07 48*

Tillkomstår: 1940-tal

Urvalskriterier: Tidstypisk

Karaktäristik: Låg bred Gravsten i diabas. På sidorna dekor med kors och blomrankor.

Inskription: Överst på stenen står Familjegrav och under det A. Olsson Strand.

Gravnummer: 11 07 77*

Tillkomstår: 1938

Urvalskriterier: Inskription – svenskamerikanaren, socialhistoriskt värde, tidstypisk

Karaktäristik: Stående, bred och låg gravvård med med fristående kolonner och rundat överparti. Dekor i form av ett ringkors överst och stiliserade liljor på kolonnerna.

Inskription: Svenskamerikanaren Johan Malm *8/7 1867 †29/8 1938.

Gravnummer: 11 07 6b*, 8, 53*, 71*, 76*, 81*, 84, 97, 98, 104*, 108*, 109*, 110*, 126, 130*, 135

Tillkomstår: 1938–1944

Urvalskriterier: Socialhistorisk värde – allmänlinje

Karaktäristik: Grupp av gravvårdar på den f d allmänningen. De är alla små och typiska för gravvårdar i allmänna kvarter. Tillsammans bidrar de till att bevara allmänningens karaktär och berättar om den sociala indelningen som fanns på kyrkogårdarna förr.

Gravnummer: Hela kvarter 10

Tillkomstår: 1940-tal –

Urvalskriterier: Lokal- och personhistoriskt värde, miljöskapande, inskription – titel

Karaktäristik: Helt kvarter med John Bryntessons gravvård centralt placerad i kvarteret. Övriga gravvårdar är liggande med titlar som: "Brukspatron", "Bruksägare", "Pälsdjursuppfödare".

Inskription: Brukspatron John Bryntesson *1871 †1959
Hans maka Emma *1873 †1934 Jag vet att min förlossare lever

Kvarteret skänktes av församlingen till släkten Bryntesson som tack för att de upplåtit mark för utvidgningen av kyrkogården. John "Guldungen" Bryntesson ägde bl a Svaneholms bruk och herrgård och har haft stor betydelse för bygden.

Gravnummer: Lapidarium

Tillkomstår: 1930-tal

Urvalskriterier: Inskription – Ortsnamn, socialhistoriskt värde

Karaktäristik: Liten stående gravvård i diabas med schablondekor, symbol – oljelampa.

Inskription: Karl Wennsten Skäggebyn Familjegrav

Gravnummer: Lapidarium

Tillkomstår: 1916

Urvalskriterier: Socialhistoriskt värde

Karaktäristik: Liten stående gravvård i diabas med förgylld dekor.

Inskription: Leander Nilssons familjegrav

Gravnummer: Lapidarium

Tillkomstår: Tidigt 1900-tal

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn

Karaktäristik: Stående gravvård i granit med symbol – Keltiskt kors.

Inskription: Otto Bryngelsson *1852 †1917 Kåled. Sv.Ps 115

Gravnummer: Lapidarium

Tillkomstår: 1930-tal

Urvalskriterier: Inskription – ortsnamn och psalmhänvisning

Karaktäristik: Liten stående gravvård i diabas med schablondekor i form av kors och blad.

Inskription: Andreas Nilsen Tengelsbyn *26/1 1832 †17/7 1910 hustrun Marie Nilsen *21/9 1829 †5/10 1911 Sv. Ps. 482:5v.

Gravnummer: Lapidarium

Tillkomstår: 1890-tal

Urvalskriterier: Inskription – titel och ortsnamn

Karaktäristik: Stående gravvård i diabas med schablondekor och pyramidformad topp.

Inskription: Hemmansägare Noak Andersson Stubberud *10/11 1812 †8/3 1891 Hustrun Anna M. Jonasdottir *20/4 1809 †19/1889

Värdefulla gravvårdar Svanskog

11 01 07*	11 02 54*
11 01 17*	11 02 61*
11 01 92*	11 02 91
11 01 95	11 02 92
11 01 102*	11 02 103*
11 01 118*	11 02 122–123
11 01 133*	11 02 125*
11 01 161*	11 02 129
11 01 185	11 02 130
11 01 193	11 02 136*
11 01 214	11 03 10
11 01 223*	11 03 12–13*
11 01 224*	11 03 27*
11 01 236*	11 03 46
11 01 237	11 03 56*
11 01 240*	11 03 61 b*
11 01 247*	11 03 62*
11 0 249*	11 04 01
11 01 252	11 04 09
11 01 260*	11 04 17*
11 01 263*	11 04 109*
11 01 281*	11 07 01
11 02 11	11 07 5 och 25 M,N
11 02 16*	11 07 25 a
11 02 17*	11 07 26
11 02 27	11 07 75*
11 02 44*	